

Les 1: Studeren is kiezen

Je leest informatie af in samengestelde tabellen. Je maakt een keuze uit het onderwijsaanbod en geeft je mening. Je zoek bijkomende informatie op.

1 a Wat betekent het woord 'graad'?

b Hoeveel graden zijn er in het lager onderwijs?

c Hoeveel graden zijn er in het secundair onderwijs?

d Wat betekenen de letters A, T, K, B bij de studierichtingen secundair onderwijs?

2 a Hier zie je een deeltje uit overzichtstabel 1.

1e graad	2	2e leerjaar (A)	BVL
	1	1e leerjaar A	1e B

Schrijf met eigen woorden een toelichting bij dit deel.

Leg uit hoe de eerste graad is opgebouwd. Indien nodig herlees je eerst de bijhorende tekst, maar je mag de tekst niet overschrijven.

b Bekijk tabel 2: je lesrooster voor volgend schooljaar. Wat vind jij van dat lesrooster? Stel je verschillen vast tussen de onderwijsnetten? Bespreek met je buur.

c Zijn er vakken die jij liever niet zou krijgen? Welke vakken zou jij willen toevoegen? Van welke vakken zou jij meer uren willen?

3 Welke keuzevakken zou jij graag willen volgen? Leg uit waarom die vakken je aanspreken.

B De studierichtingen

- **de economie**
het geheel van handel, industrie en financiën, de uitgaven en inkomsten van een land
- **humaan**
1 menselijk
2 menslievend
- **grafische (communicatie)**
vormgeving van drukwerk
- **maritiem**
alles wat met de zeevaart te maken heeft
- **audiovisueel**
wat je kunt horen en zien
- **architecturaal**
wat met de bouwkunst te maken heeft

Tabel 3

	ASO	TSO	BSO	KSO
Studierichtingen 2e graad	Algemeen secundair onderwijs - economie - Grieks - Latijn - wetenschappen - humane wetenschappen Sport - sportwetenschappen - wetenschappen-topsport	- auto - bouw - chemie - fotografie - glastechnieken - grafische communicatie en media - handel - hout - koeling en warmte - land- en tuinbouw - lichaamsverzorging - maatschappelijke veiligheid - maritieme opleidingen - mechanica-elektriciteit - mode - optiek - orthopedische technieken - personenzorg - sport - tandtechnieken - textiel - toerisme - voeding	- auto - bouw - chemie - fotografie - glastechnieken - grafische communicatie en media - handel - hout - juwelen - koeling en warmte - land- en tuinbouw - lichaamsverzorging - maatschappelijke veiligheid - maritieme opleidingen - mechanica-elektriciteit - mode - muziek-instrumentenbouw - personenzorg - sport - textiel - toerisme - voeding	Ballet - ballet Beeldende kunsten - artistieke opleiding - audiovisuele vorming - beeldende en architecturale kunsten - beeldende en architecturale vorming - kunst-media-woord Podiumkunsten - dans - muziek - woordkunst-drama

Op het einde van het schooljaar krijg je een **attest**:

- A-attest: Je bent geslaagd.
 - B-attest: Je bent geslaagd, maar je mag niet naar het volgende leerjaar in de richting die je volgt.
 - C-attest: Je bent niet geslaagd en je mag niet naar het volgende leerjaar, ook niet in een andere richting. Je moet het schooljaar overdoen.
- Als je een C-attest behaalt in 1A of 1B mag je toch naar het BVL.

het attest

schriftelijke of gedrukte verklaring die als bewijs dient

Bron: www.vclbleuven.be

4 a TSO en BSO bieden dikwijls dezelfde studierichtingen aan. Hoe maak je dan een keuze? Bespreek het met de klas.

b Welke studierichtingen zou jij deze zesdeklassers aanraden? Gebruik de tabel.

Jan houdt van vreemde talen.

Jef houdt van werken met zijn handen.

Sofie weet nog niet welk beroep ze graag wil uitoefenen. Ze heeft steeds een mooi rapport.

Nanou wil wel studeren, maar toch ook met haar handen werken.

Marcel weet dat hij graag zo snel mogelijk een beroep wil leren.

Tom droomt ervan topsporter te worden.

c Zoek het antwoord in een van de drie tabellen.

Ik wil in het eerste jaar al Engels volgen. Wat moet ik dan doen?

Hoeveel uur Nederlands krijg ik in klas 1A in de verschillende onderwijsnetten?

Katholiek onderwijs _____ uren

Gemeenschapsonderwijs _____ uren

Stedelijk en Gemeentelijk onderwijs _____ uren

Hoeveel uren taalonderricht krijg ik in het eerste jaar in het Katholiek Onderwijs en in het Gemeenschapsonderwijs?

K: _____ G: _____

Je resultaten waren niet zo best. Je krijgt een C-attest. Wat zijn je mogelijkheden?

d Je voelt dat je niet op je plaats zit in de studierichting ASO. Het is te moeilijk. Wat doe je? Duid aan. Je kunt meerdere mogelijkheden aanduiden.

- ☐ Ik houd vol.
- ☐ Ik verander van richting.
- ☐ Ik overleg met mijn klastitularis.
- ☐ Ik doe mijn jaar opnieuw.
- ☐ Ik overleg met mijn ouders.

e Voor welke richting(en) heb jij interesse? Duid ze met fluo aan in tabel 3.

f Mag jij zelf je richting kiezen? Wie helpt je beslissen? Vind je het belangrijk dat je ouders mee beslissen? Praat erover met je buur.

5 Welke leesstrategieën heb jij toegepast om de antwoorden in de tekst en in de tabellen te zoeken? Noteer de strategieën en vermeld ook waarom je ze gebruikte.

6 Zoek op internet naar scholen in je buurt die jouw voorkeursstudierichting aanbieden. Je kunt samenwerken met klasgenoten die dezelfde informatie zoeken.

7 Vul het lege lesrooster aan met basis- en keuzevakken die jij het liefst zou krijgen. Houd rekening met het aantal lesuren dat je in het totaal per week krijgt. De hoeveelheid vakken mag je zelf kiezen.

1A/B	
basisvorming	27

keuzegedeelte	5
Totaal	32

Les 2: Afscheid nemen bestaat niet

- Je beluistert en vergelijkt songteksten.
- Je verwoordt je persoonlijke ervaringen en gevoelens bij de inhoud.

- 1** Beluister het lied 'Afscheid van een vriend' van Clouseau. Beantwoord daarna de vragen. Noteer je antwoorden met sleutelwoorden in het kader op een overzichtelijke manier.
- a Waarom zou dit het meest populaire lied van Clouseau zijn?
 - b Van wie of wat zou de zanger in dit lied afscheid nemen, denk je?
 - c Wanneer zou jij dit lied spelen?

Hoe heb jij ervoor gezorgd dat je antwoorden duidelijk en overzichtelijk zijn?

--

- 2** Beluister het lied 'Afscheid nemen bestaat niet' van Marco Borsato. Beantwoord daarna de vragen.
- a Ook dit lied gaat over 'afscheid nemen'. Vergelijk het met het lied van oefening 1. Noteer bij elk sleutelwoord een passende songregel uit elk lied.

voortbestaan

Clouseau: _____

Marco Borsato: _____

loslaten

Clouseau: _____

Marco Borsato: _____

pijn

Clouseau: _____

Marco Borsato: _____

b Welke liedtekst vind jij het mooist? Waarom?

c Welke melodie vind jij het mooist? Waarom?

d Bespreek in je groepje wat je hierboven noteerde. Luister naar elkaar en respecteer elkaars mening.

TIPS voor een vlot gesprek

Zag je volwassenen al eens met elkaar praten? Dat loopt vaak mis!

Zo doe jij het beter:

- Kom op voor je mening.
- Luister goed en probeer de anderen te begrijpen.
- Wees beleefd. Laat anderen uitpraten.
- Vraag het woord.
- Geef goede argumenten.
- Spreek duidelijk en rustig.

3 Lees de songregels uit de liedjes. Kruis aan bij welke regel je een eigen, persoonlijke ervaring wilt vertellen. Noteer er enkele sleutelwoorden onder. Vertel daarna je ervaring aan de groep, maar enkel als je dat zelf wilt.

Afscheid van een vriend (Clouseau)

☐ O God, ik heb je graag gekend

☐ Dus ik neem afscheid, jij moet nu gaan

☐ Weet dat je in mijn hart, altijd blijft voortbestaan

Afscheid nemen bestaat niet (Marco Borsato)

☐ Ik wil dat je me loslaat en morgen weer verder gaat

☐ Maar als je eenzaam of bang bent, zal ik er zijn

☐ Zoek me in alles en dan kom je me tegen

Les 3: Feesten als de beesten!

Je leert een uitnodiging schrijven voor een afscheidsfeestje. Je zoekt en selecteert de nodige informatie en zorgt voor een gepaste lay-out.

TJJDENS

Hoe schrijf ik een goede uitnodiging?

Om een goede uitnodiging te schrijven, stel je jezelf best deze vragen:

- **Wie** ben ik?
Maak een uitnodiging die bij je past!
- **Waarover** gaat het?
Verjaardagsfeest? Verrassingsfeest? Begrafenis? ...
- **Wat** schrijf ik?
Alle info moet erin! Zorg ook dat je gasten zin krijgen om te komen.
- **Aan wie** schrijf ik?
Je schrijft anders voor een vriend dan voor een onbekende.
- **Hoe** maak ik mijn uitnodiging?
Ernstig? Leuk? Verrassend? ...
- **Welke middelen** gebruik ik? En **welke weg**?
Welk papier gebruik ik? Handgeschreven of met de computer? Foto erbij? ...
- Houd rekening met de **omstandigheden**.
Past de uitnodiging bij je leeftijd? Bij het seizoen? Bij ...?
- Wat zou de **reactie** zijn?
Toon je uitnodiging al eens aan een vriend. Reageert hij zoals je hoopte?

Kijk zeker goed na:

- Is de informatie correct, duidelijk en volledig?
- Staan er geen taal- of tikfouten in?
- Is de uitnodiging mooi geschreven en heeft ze een verzorgde lay-out?

NA

Kleef hier je uitnodiging met een tipje vast.

Je reflecteert op de betekenis, plaats, vorming en functie van lidwoord, bijvoeglijk naamwoord, zelfstandig naamwoord, werkwoord, verwijswoord en signaalwoord.

1 a Lees de informatie aandachtig.

A painting of a prehistoric family in a cave. On the left, a woman with dark hair sits on the ground, holding two young children. In the center, an older woman with grey hair and a fur garment is tending to a fire burning in a large animal skull. To the right, a young girl lies on the ground, looking towards the viewer. The cave walls are rocky and the scene is dimly lit by the fire.

c Schrijf de gemarkeerde werkwoorden in de juiste kolom.

[illegible]

2 Schrijf de zinnen in de verleden tijd.

Vele neanderthalers hebben rood haar en sproeten.

Het voorhoofd is laag, met een duidelijke wenkbrauwboog.

Hun herseninhoud verschilt weinig met de onze.

▲ Hun bredere neus lijkt op die van Afrikaanse mensen.

Een vooruitstekende kin, zoals bij ons, ontbreekt bij de neanderthaler.

3 Onderzoek de zinnen.

a Omcirkel het onderwerp.

b Zet de persoonsvorm tussen schuine strepen.

c Duid aan of de personen in de zinnen in de 1e, 2e of 3e persoon staan.

d Duid aan of ze in het enkelvoud of het meervoud staan.

De families spraken rond het kampvuur over de dagelijkse dingen.	☐ 1e ☐ 2e ☐ 3e persoon	☐ enkelvoud ☐ meervoud
Het gezinshoofd vergaderde met andere mannen over de komende jacht.	☐ 1e ☐ 2e ☐ 3e persoon	☐ enkelvoud ☐ meervoud
Mijn taal is rijker dan die van mijn voorouders.	☐ 1e ☐ 2e ☐ 3e persoon	☐ enkelvoud ☐ meervoud
De vrouwen vroegen raad aan het stamhoofd.	☐ 1e ☐ 2e ☐ 3e persoon	☐ enkelvoud ☐ meervoud
▲ Wetenschappers hebben bij het skelet van een neanderthaler een tongbeen ontdekt.	☐ 1e ☐ 2e ☐ 3e persoon	☐ enkelvoud ☐ meervoud
De spieren en de delen voor de spraak hechten zich aan het tongbeen.	☐ 1e ☐ 2e ☐ 3e persoon	☐ enkelvoud ☐ meervoud
Onze huidige taal is ooit ontstaan uit een gemeenschappelijke taal.	☐ 1e ☐ 2e ☐ 3e persoon	☐ enkelvoud ☐ meervoud
Wij communiceren heel anders dan de neanderthaler.	☐ 1e ☐ 2e ☐ 3e persoon	☐ enkelvoud ☐ meervoud

- 4 Kun je de verschillende vormen van het Nederlands ook in het Engels, Frans en Duits vinden? Kies uit: *vindt – trouve – finde – find – trouves – vindt – trouve – findet – find – finden – trouvons – findet – find – find – trouvent – finds – vinden – vinden*

vinden	Nederlands	Engels	Frans	Duits
1e pers. enk.	ik vind	I _____	je _____	ich _____
2e pers. enk.	jij _____	you find	tu _____	du findest
3e pers. enk.	hij/zij _____	he/she _____	il/elle _____	er _____
1e pers. mv.	wij _____	we _____	nous _____	wir _____
2e pers. mv.	jullie vinden	you _____	vous trouvez	ihr _____
3e pers. mv.	zij _____	they _____	ils/elles _____	sie finden

Welke 3 talen zijn volgens jou familie van elkaar?

We noemen ze 'Germaanse talen'.

De overblijvende taal is een Romaanse taal. Waarom vinden wij die taal moeilijker, denk je?

B Afkortingen

- 5 Kun je de afkortingen in de volgende tekst verklaren? Gebruik indien nodig een woordenboek.

Een vleesliefhebber met een rijk en gevarieerd aanbod

De vacht van de hollenbeer werd **o.a.** gebruikt om kleding van te maken. Een lendenschort, een jas voor koudere periodes, laarzen **enz.** werden eveneens uit het bont van deze berensoort vervaardigd. De neanderthaler was **a.h.w.** een echte vleesliefhebber. Er liepen dan ook soorten genoeg rond die konden bejaagd worden. Zo had je **bv.** de oeros, de wisent, het edelhert en damhert, het rendier, het paard, de hollenleeuw, de hyena, de wolf, de vos, de marter, de steenbok, vele wilde geiten en nog een reeks andere mogelijke prooien, **m.a.w.** keuze genoeg voor de mens om vlees te bemachtigen.

o.a. _____ bv. _____

enz. _____ m.a.w. _____

a.h.w. _____

⚠ Noteer de correcte afkorting van de onderstreepte woorden.

Hij joeg met behulp van een werpspeer en pijl en boog. _____

De jacht gebeurde onder leiding van het stamhoofd. _____

C Onderliggende en bovenliggende begrippen

6 Markeer in de onderstaande reeksen het bovenliggende begrip.

halskettinkje – ring – berentand – sieraden – haarspeld

kledij – lendenschort – lederen schoen – dierenhuid

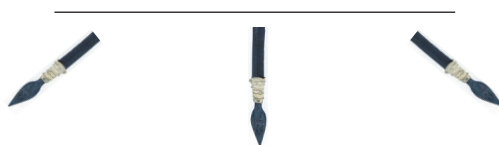
bloemen – grafgiften – geitenhoorns – vuursteen – vlees

7 Vul de tabel aan.

bovenliggend begrip	_____	woning	_____	voeding
onderliggende begrippen	brede schouders	_____	Europa	_____
	kleine gestalte	_____	Midden-Oosten en Azië	_____

8 Stel een piramide op met de begrippen. Het bovenliggende begrip schrijf je bovenaan, de onderliggende begrippen schrijf je onderaan.

jacht – mammoet – braambessen – hert – baars – neanderthaler – holenbeer – visvangst – vruchtenpluk – forel – hazelnoten – paddenstoelen – karper

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

- 9 Noteer de onderstreepte woorden op de juiste plaats: zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord of werkwoord? Zoek telkens 3 synoniemen. Gebruik eventueel de website: www.synoniemen.net.

De hele familie praat rond het gezellige kampvuur.

zelfstandig naamwoord: _____

synoniemen: _____

bijvoeglijk naamwoord: _____

synoniemen: _____

werkwoord: _____

synoniemen: _____

D Samenstellingen en afleidingen

- 10 a Schrijf de onderstreepte woorden in de juiste kolom.

Met speren gingen de neanderthalers de mammoeten te lijf.

De dikhuiden boden weerstand tot het bittere einde.

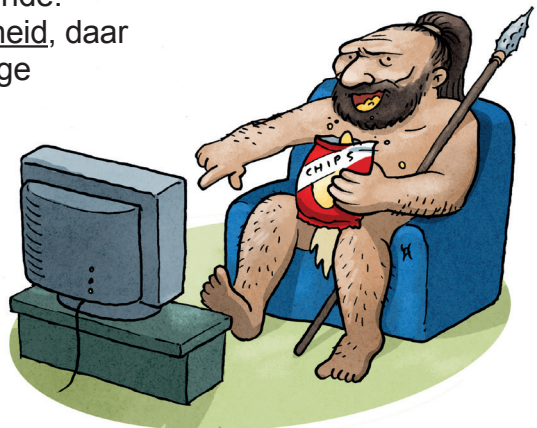
De jacht op een mammoet vroeg enige handigheid, daar deze kolossen heel wat groter zijn dan de huidige olifant.

Geruisloos omsingelde onze voorouder deze majestueuze dieren.

Het zou een onhaalbare opdracht zijn voor een jager om dit dier in zijn eentje te bejagen.

Eenmaal de prooi gedood hanteerden onze voorouders hun vuistbijl en werktuigen van vuursteen om het dier te villen.

Ik vraag me soms af of de neanderthalers niet liever voor de televisie zouden gezeten hebben met een zak chips en een dekentje?

samenstellingen	afleidingen
_____	_____
_____	_____
_____	_____

- b Markeer in de afleidingen het voor- en/of achtervoegsel.

E Lidwoorden, zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden

11 Vul in de zinnen het ontbrekende lidwoord in.

Neanderthalmeisje ontdekt in Portugal.

Bij wegenwerken werd in Lagar Velho, een kinderlijkje ontdekt. _____ overblijfselen werden onderaan een rotswand gevonden in Portugal. De beenderen waren ingesmeerd met rode oker. Vermoedelijk werd dit maanden na de begrafenis gedaan. _____ vierjarige meisje, lag in een ondiepe kuil. Men vond resten van haar kleding, zoals dierenhuiden en lederen sandalen. Naast _____ lijktje lagen vier doorboorde hoektanden van _____ edelhert en _____ mosselschelp met een gaatje.

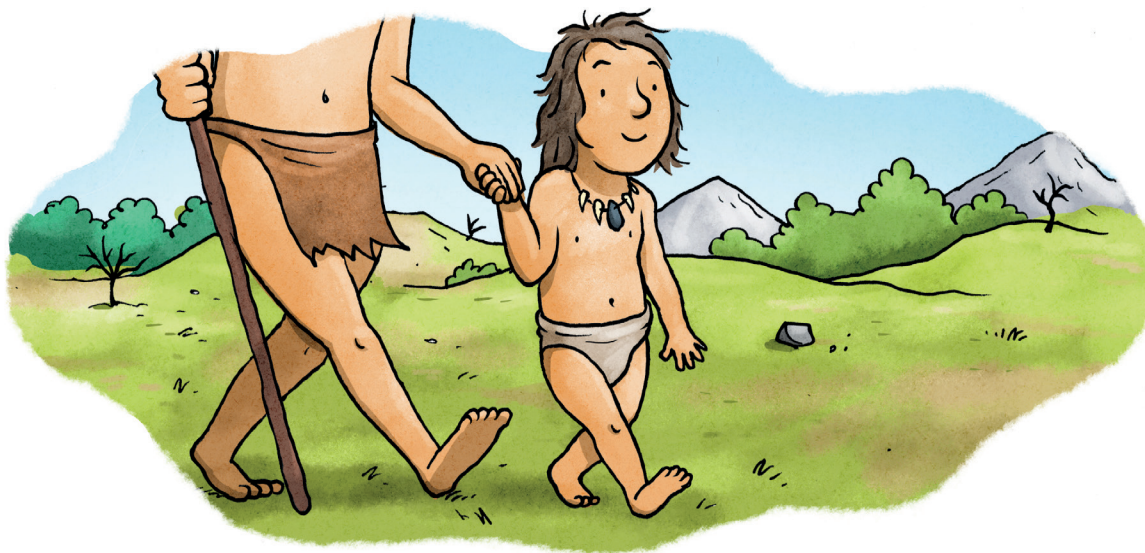
12 Noteer een gepast bijvoeglijk naamwoord bij de zelfstandige naamwoorden. Kies uit: *verbrande – mooiste – lekkere – dunne – kleine – zelfgemaakte*

Vermoedelijk waren dit haar _____ sieraden. In de grafkuil werd een _____ tak van een dennenboom gevonden. Waarschijnlijk behoorde dit tot het begrafenisritueel. Bij het _____ hoofd en de voeten lagen beenderen van een edelhert. Men denkt dat het kind een _____ maaltijd meekreeg, als voedsel voor in het hiernamaals.

Verder vond men in het grafje stuifmeelkorrels van zo'n 28 plantensoorten. De familie van het kind zal _____ slingers van bloemen in het graf hebben gelegd.

Het meisje lag op een bed van _____ takken. De bloemsoorten wijzen erop dat het kindje in de maand mei of juni is gestorven.

13 Omcirkel in de twee tekstjes hierboven de eigennamen.

- 14 Vul een bijvoeglijk of zelfstandig naamwoord in. Gebruik bij twijfel een woordenboek.

bijvoeglijk naamwoord	zelfstandig naamwoord
Het is een mysterieus graf.	Het is een mysterie.
Wetenschappers zijn blij met deze bijzondere ontdekking.	Ze stralen van _____.
De opgraving verliep echter moeilijk .	Het was een project vol _____.
Het meisje droeg een _____ lendenschort en sandalen.	Het leder van het edelhert werd gekauwd om het soepel te maken.
Het was _____ voor de wetenschappers omdat het zo'n jong kind was.	De pijn die Myra door haar ziekte leed, moet ondraaglijk geweest zijn.

Bedenk zelf nog een gepaste zin voor elke kolom.

_____	_____
_____	_____

F Het meervoud van zelfstandige naamwoorden

- 15 Zoek bij elke meervoudsvorm een gelijkaardig voorbeeld. Noteer er een passend bijvoeglijk naamwoord bij.

lidwoord	bijvoeglijk naamwoord	meervoud -s wordt -z
<i>de</i>	<i>gevangen</i>	<i>hazen</i>
_____	_____	_____
lidwoord	bijvoeglijk naamwoord	meervoud -f wordt -v
<i>de</i>	<i>ontdekte</i>	<i>graven</i>
_____	_____	_____
lidwoord	bijvoeglijk naamwoord	meervoud dat eindigt op -s
<i>de</i>	<i>lederen</i>	<i>veters</i>
_____	_____	_____

lidwoord	bijvoeglijk naamwoord	meervoud dat eindigt op -eren
de	gedroogde	bladeren
_____	_____	_____
_____	_____	_____
lidwoord	bijvoeglijk naamwoord	meervoud dat eindigt op -en
de	unieke	grafgiften
_____	_____	_____
_____	_____	_____

G Zelfstandige naamwoorden en hun verkleinwoorden

- 16** Vorm van de onderstreepte zelfstandige naamwoorden het verkleinwoord. Rangschik ze volgens de betekenis die ze in de zin hebben.

Ik word deze maand twaalf. Je kunt me dus niet echt nog een kind noemen, ook al noemt papa me nog steeds 'smurf'.
Echt groot ben ik dan ook niet. Maar onlangs bezochten we een interessant museum, met een tentoonstelling over het leven van de neanderthaler. Ik stond er oog in oog met mijn volwassen voorouder. Het was echt wel een kleine man.

Behalve zijn neus. Zo'n grote patat!

Maar dat was waarschijnlijk een 'ongeluk' van de evolutie. Ik ga zeker nog een keertje langs, want het was zo leuk.

Alleen de bewaker van het museum vond ik vervelend. Die vent kon niet tegen lachende kinderen, denk ik.

Deze verkleinwoorden geven weer dat:

iets klein is: _____

iets lief of gezellig is: _____

iets onbelangrijk is: _____

iets of iemand niet leuk is: _____

H Bijvoeglijke naamwoorden: trappen van vergelijking

17 Geef de drie trappen van vergelijking van de bijvoeglijke naamwoorden.

Gisteren was het een succesvolle jacht.

Vandaag wordt de jacht nog _____ .

De _____ jacht is als de rendieren er zijn.

De _____ jongen mocht voor het eerst mee op jacht met papa.

De kleinere jongen ging vruchten plukken met zijn zus.

De _____ jongen bleef bij mama.

De mannen vonden een aangename woonplaats.

De vrouwen vonden de vorige grot wel _____ .

Een tent is echter de _____ verblijfplaats, want die draag je overal mee.

Het is warm rond het kampvuur.

Het wordt _____ als de vrouwen het vuur aanwakkeren.

In de zomer, als de zon schijnt, is het echter het _____ .

I Verwijswoorden en signaalwoorden

18 Lees de tekst aandachtig en los de vragen op.

Kannibalisme ... of een afscheidsritueel?

In Kroatië werden menselijke beenderen gevonden.

1 Die bleken afkomstig te zijn van neanderthalers. De menselijke resten lagen tussen dierlijke botten waardoor wetenschappers vermoeden dat ze door soortgenoten zijn opgegeten.

2 Ze hadden het vlees met vuistbijlen afgeschraapt.

3 Neanderthalers hadden soms de gewoonte om overleden familieleden te ontvlezen.

4 Sommige archeologen beweren dat roofdieren als hyena's hun prooi naar één bepaalde plek sleurden om ze daar op te peuzelen.

Een menselijke prooi of een opgegraven lijk kan dus ook tot de maaltijd van deze dieren behoord hebben.

5 De botten zijn met behulp van stenen werktuigen vakkundig gespleten. Daaruit besluiten wetenschappers dat het kannibalen waren.

6 Vikingen dronken uit de schedel van hun vijand, waardoor ze zich onoverwinnelijk voelden.

Vandaar het woord 'schol!' (afgeleid van 'skull' of schedel).

a Waarnaar verwijzen de onderstreepte verwijswwoorden uit zin 1 en 2?

Die verwijst naar _____

Ze verwijst naar _____

b Vervang de onderstreepte woordgroepen uit zin 3 door verwijswwoorden. Noteer de hele zin.

c Rubriceer de onderstreepte signaalwoorden uit zin 4 tot 6.

middel: _____

vergelijking of voorbeeld: _____

oorzaak en gevolg: _____

19 Maak van deze twee zinnen één zin door een signaalwoord van tegenstelling te gebruiken. Kies uit: *maar – echter*.

Neanderthalers zouden kannibalen zijn. Dat is nog niet bewezen.

Onze voorouders waren vredelievend en zorgzaam. Zij vielen ook andere stammen aan.

20 Vul de zin aan met een voorwaarde. Het signaalwoord is al gegeven.

Ik zoek meer informatie over de Neanderthalers op het internet, als _____

Hier moet ik nog aan werken!

Werkwoorden:

- ☐ infinitief ☐ persoonsvorm ☐ uitgang ☐ stam ☐ verleden tijd

Zelfstandige naamwoorden:

- ☐ meervoud ☐ eigennaam ☐ samenstellingen en afleidingen
☐ verkleinwoorden ☐ alfabetisch rangschikken

Nadenken over betekenissen:

- ☐ afkortingen ☐ onderliggende en bovenliggende begrippen ☐ synoniemen

Lidwoorden:

- ☐ het correcte lidwoord gebruiken

Bijvoeglijke naamwoorden:

- ☐ trappen van vergelijking

Nadenken over tekst(structuur):

- ☐ verwijswwoorden ☐ signaalwoorden

Les 5: Tot ziens!

- └ Je schrijf de hoofdverhaallijn uit. Je ontdekt de zijlijn in het verhaal. Je beschrijft het karakter en de gevoelens van de hoofdpersonages.
- └ Je schrijft en verwoordt je eigen gevoelens bij het boek en bijhorende filmfragment.
- └ Je vergelijkt het boek met het filmfragment en geeft je mening over de lay-out, illustraties en vertolking.

De verhaallijn

1 Schrijf de hoofdverhaallijn uit.

2 Schrijf de zijlijn van het verhaal uit.

De hoofdpersonages en hun karakter

3 Vertel wat meer over de emoties en het karakter van de twee hoofdpersonages in de hoofdlijn.

Anna: _____

Mama: _____

4 De zijlijn vertoont veel gelijkenissen met de hoofdlijn. a Wie kan je in de zijlijn vergelijken met Anna? Verklaar je antwoord.

b Wie kan je in de zijlijn vergelijken met mama? Leg uit.

5 Er is in beide verhaallijnen een 'figuur' die we nog niet hebben besproken.

▲ a Wie is die 'figuur' in de zijlijn?

b Waarmee kun je die figuur in de hoofdlijn vergelijken?

De kortfilm

6 Beantwoord de vragen bij de kortfilm aan de hand van sleutelwoorden.

Je kunt vooraf even met je buur overleggen.

a De filmmaker gebruikt donkere, kleurloze beelden. Waarom doet hij dat?

b De schrijver van het verhaal doet dat op een andere manier. Hoe?

c Hoe pakt de tekenaar dit aan?

d Waarom gebruikt de filmmaker op het einde een animatiefilmpje, denk je?

e Het filmfragment over de vogel Ischa is erg kleurrijk, in tegenstelling tot de rest van de film. Waarom?

f Wat vind je van de acteurs die mama en Anna vertolken?

Jouw mening

7 Als jij Anna was, zou je dan liever 'dokterstaal' horen dan een fictief verhaal over een vogel? Verklaar je mening.

8 Wat heeft jouw voorkeur: het boek of het filmfragment? Kleur de sterren en verklaar je antwoord.

boek	★	★	★	★	★
film	★	★	★	★	★

9 Welke strategieën heb je gebruikt om de opdrachten bij het verhaal op te lossen?

Waarom heb je die strategieën gebruikt? Bespreek het met je buur.

Les 6: Bedankt en tot ziens!

Je bereidt een voordracht voor rond een leuke anekdote uit de lagere school. Je verzamelt ideeën en zoekt naar creatieve manieren om je voordracht uit te voeren. Je beoordeelt elkaars voordracht.

- 1 Noteer een grappige anekdote die je is bijgebleven uit één van de voorbije schooljaren.

- 2 Vertel die anekdote kort aan je groepje.

- 3 Kies aan welke anekdote jij graag zou meewerken om voor te dragen voor de klas. Denk na op welke manier jullie het gekozen voorval aan de klasgroep gaan vertellen: kiezen jullie voor een toneeltje, een gedicht, een liedje ...?

- 4 Noteer enkele sleutelwoorden op een kladblad. Voeg ook een kort dankwoord toe.

- 5 Oefen je voordracht in.

- 6 Breng je voordracht voor de klas en luister naar de andere groepjes.

- 7 Beoordeel de voordracht van de anderen aan de hand van de beoordelingsfiche.

	onderwerp	Humoristisch?	Creatief?	spreken			
				articulatie	volume	intonatie	publiek-gericht
	Noteer een sleutelwoord.	Geef aan met plusjes: + = voldoende / ++ = goed / +++ = heel goed					
groep 1							
groep 2							
groep 3							
groep 4							
groep 5							
groep 6							
groep 7							
groep 8							
groep 9							
groep 10							

Les 7: Afscheid ... maar niet helemaal!

Je zoekt de tweeledigheid in zinnen. Je breidt zinnen uit en onderzoekt ze. Je ervaart dat sommige werkwoorden om meer informatie vragen. Je zoekt de zinsdelen die antwoord geven op de vragen: wie, wat, hoe, waar, wanneer ... Je vervangt en verplaatst zinsdelen en breidt ze uit.

A Het onderwerp en de rest van de zin

Red een mensenleven met je medeleven.

In België wachten zo'n 1 300 mensen op een nieuw hart, nieuwe longen, een lever, nier of ander orgaan. Ze hopen dat iemand die komt te overlijden zijn organen wegschenkt. Zo kan de overledene het leven van anderen redden.

In België is eigenlijk iedereen een toekomstige donor. Wil je geen donor zijn, dan moet je op het gemeentehuis protest aantekenen.

De familie van de gestorven persoon kan echter nog altijd weigeren dat de organen afgestaan worden.

- 1 a We haalden enkele zinsdelen uit de tekst. Kleur de zinsdelen die een onderwerp zouden kunnen zijn.

wachten	eigenlijk	zo'n 1 300 mensen	iedereen
een toekomstige donor	de familie	op een nieuw hart	in België

- b Maak een zin met de gekleurde zinsdelen als onderwerp.

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

- 2 Vervang in de volgende zinnen het onderwerp door wat schuin gedrukt staat. Kleur het zinsdeel dat mee verandert blauw.

Wat is orgaandonatie en -transplantatie?

Tijdens zijn ziekte staat de patiënt op een wachtlijst.
de patiënten

Papa's en mama's kunnen tijdens hun leven een orgaan aan hun kind geven.
een papa

Op het gemeentehuis registreren vele mensen zich als mogelijke donor.
enkelen

De donor schenkt zijn organen aan een zieke medemens.
de overledenen

Dan voert de chirurg een transplantatie uit.
de specialisten

▲ Mensen kunnen ook uitdrukkelijk het donorschap weigeren.
je

De vrouw geeft elke maand bloed bij een plaatselijke afdeling van het Rode Kruis.
vele vrijwilligers

Wat veranderde in de zinnen telkens mee? Wat besluit je hieruit?

3 Zet een kruisje.

	waar	niet waar
Het onderwerp staat altijd vooraan in een zin.		
De persoonsvorm kan ik soms vinden door een ja-nee-vraag te stellen.		
Een onderwerp kan uit één of meer woorden bestaan.		
De persoonsvorm is altijd een werkwoord.		
Een zin bevat altijd één werkwoord.		

B Zinnen en zinsdelen aanvullen en afbouwen

Hoe gaat een transplantatie in zijn werk?

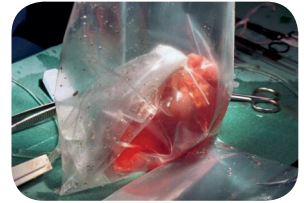
De overledene krijgt kunstmatige beademing om de organen bruikbaar te houden.

De organen worden nadien uit het lichaam van de overleden persoon verwijderd.

In het hospitaal worden de organen zorgvuldig bewaard. Dat gebeurt in een vloeistof, aangezien ze niet lang zonder bloedvoorziening en zuurstof kunnen.

Op het internet houden dokters het aanbod van organen in de gaten. Zo weten ze op elk moment wanneer hun patiënt een kans maakt op een orgaan.

Dan gaat alles vlug. Zonder aarzelen vertrekt een ziekenwagen of vliegtuig naar de patiënt. Met de kostbare schat arriveren ze in het hospitaal.

4 Vul de zinnen aan met de gevraagde zinsdelen. Zoek in de tekst.

De overledene krijgt. (Wat?)

De organen worden bewaard. (Hoe?)

De ziekenwagen of het vliegtuig arriveert. (Waarmee?)

5 Laat het zinsdeel weg dat antwoord geeft op het vraagwoord dat tussen haakjes staat. Schrijf de zin opnieuw.

Zonder aarzelen vertrekt een ziekenwagen of vliegtuig naar de patiënt. (Hoe?)

Op het internet houden de dokters het aanbod van organen in de gaten. (Waar?)

Besluit: wat verandert er?

6 Breid het onderstreepte zinsdeel uit. Denk aan het gebruik van bijvoeglijke naamwoorden. Zorg dat de zin klopt en nog evenveel zinsdelen heeft als tevoren.

Het jongetje is blij met zijn longen.

De hersenen weigeren het orgaan. Ze zien de longen als een indringer.

Het kindje krijgt medicatie. Zo aanvaardt zijn lichaam de nieuwe longen.

7 Bouw het onderstreepte zinsdeel af. Zorg dat de zin klopt en nog evenveel zinsdelen heeft als tevoren.

In deze brochure vind je allerlei interessante informatie.

Ik schrijf een brief met heel wat lieve dankwoordjes naar de dokters.

8 Lees de tekst aandachtig.

a Vervang de onderstreepte woorden uit deel 1 door een verwijzwoord.

b Vervang in deel 2 het verwijzwoord door een passend(e) woord of woordgroep.

Kelly verloor haar leven, maar redde dat van andere kinderen.

1 Kelly was heel sociaal. Het leven van de achtjarige Kelly uit Zandvliet eindigde bruusk. Kelly (_____) viel domweg van de trap. Haar mama begreep onmiddellijk dat het ernstig was. Haar mama (_____) vreesde het ergste. 's Anderendaags bleek Kelly hersendood. De artsen vroegen de ouders of ze Kelly's (_____) organen mochten gebruiken. De organen (_____) zouden zieke mensen kunnen redden.

De mama van Kelly vertelt hierover nog het volgende:

“We dachten aan de andere ouders. Die ouders (_____) zitten te wachten op een donor om hun eigen kind te redden. We gaven toestemming voor de ingreep. Kelly zou het ook zo gewild hebben.”

2 “Kelly redde met haar organen drie andere mensen. Vandaag zijn zij (_____) nog in leven.

Ik wilde hen (_____) ontmoeten. Maar dat mag helaas niet in ons land. Zelfs niet wanneer beide partijen het vragen. Ik heb wel een anonieme brief gehad van een meisje dat haar lever kreeg. Die (_____) koester ik voor altijd in Kelly's fotoalbum.”

Naar: www.ikworddonor.be

- 9 De zinsdelen staan door elkaar. Maak 2 verschillende zinnen met de gegeven zinsdelen. De tweede zin moet een vraagzin zijn.

een nieuw leven – aan zijn medemens – geeft – een donor

de man – als donor – kwam – in aanmerking

is – blij – de droevige familie – met de wens van hun zoon

C Zinsdelen zoeken aan de hand van vraagwoorden

- 10 Vul aan met het gevraagde zinsdeel. Kies uit: *aan de medemens – geld – op het internet – een kleine vergoeding – deze bendes – aan hen – driester – in verlaten steegjes*

Organenmafia tiert weelderig.

Een orgaan krijgen kost _____ (Wat?), ook al schenkt de donor zijn organen gratis _____ (Aan wie?).

Doordat er een groot tekort is aan organen, hebben gevaarlijke bendes geld geroken.

Vooraf in Zuid-Amerika en Zuidoost-Azië zijn ze actief.

Ze proberen mensen te overhalen om hun nier of ander orgaan _____ (Aan wie?) te verkopen.

De donor krijgt dan _____ (Wat?). Die is onvoldoende om uit de armoede weg te raken.

In een illegale kliniek of zelfs bij de mensen thuis wordt het orgaan weggenomen en _____ (Waar?) verkocht aan woekerprijzen.

Sommige bendes gaan nog _____ (Hoe?) te werk. Ze zoeken kinderen _____ (Waar?). Ze vermoorden hen, snijden terplekke de organen weg en laten hen op straat liggen.

Wereldwijd probeert de politie _____ (Wat?) op te rollen.

Tot nu toe verloopt dat niet altijd succesvol.

Gelukkig werkt orgaandonatie bij ons wel anders!

D Zinsdelen benoemen

Mensen met een donorhart zijn zichzelf niet meer.

In ons land kom je niet te weten van welke persoon je een orgaan kreeg. De wet in Amerika is anders. Daar krijgt de familie van de donor op verzoek informatie over de patiënt die een orgaan van hun familielid kreeg.

Een vrouw uit Texas vertelt dat zij na haar harttransplantatie andere muziek begon te beluisteren. Na onderzoek werd duidelijk dat het de lievelingsmuziek was van haar donor. Een kind uit Milwaukee met een nieuw hart lustte heel graag groenten. Nu haat ze groenten.

Een oudere man die helemaal niet sportief was, houdt nu van extreme sporten. Hij ging zijn donor zoeken. Het bleek een 28-jarige stuntman te zijn die overleed bij een auto-ongeluk.

Volgens wetenschappers is dat louter inbeelding. Toch beweren sommige professoren het tegendeel. Volgens hen hebben niet alleen de hersenen maar ook het hart een geheugen en emoties. Worden we daarom verliefd met ons hart?

Naar: Koppen XL

- 11** Onderzoek de zinnen.
 - a Omcirkel het onderwerp.
 - b Kleur het werkwoord en de woorden die zeggen wat of hoe het onderwerp is of wordt **geel**, of kleur de werkwoorden die vertellen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt **groen**.
 - c Zet de persoonsvorm tussen schuine strepen.
 - d Onderstreep het zinsdeel waarin een antwoord gegeven wordt op een vraagwoord en schrijf dat vraagwoord eronder.

Een kind uit Milwaukee lustte heel graag groenten.

Mijn broertje was jarenlang een hartpatiënt.

Je kunt het bloed in verschillende groepen indelen.

Gezonde mensen kunnen bloed aan anderen geven.

De jongeling werd stuntman.

⚠ Sommige professoren beweren het tegendeel.

Hij ging zijn donor zoeken.

⚠ Families van een donor kunnen in ons land geen informatie over de patiënt krijgen.

Jongeren worden in België vaak donor.

E Denk even na over de oefeningen die je maakte. Ging het vlot?

12 Zet een kruisje bij de oefeningen die je moeilijk vond.
Omschrijf kort het probleem.

Opdracht	X	Dit vind ik nog moeilijk bij deze oefening:
A Het onderwerp en de rest van de zin		
B Zinnen aanvullen en afbouwen Zinsdelen uitbreiden, afbouwen, vervangen, verplaatsen		
C Zinsdelen zoeken aan de hand van vraagwoorden		
D Zinsdelen benoemen met en zonder schema		

Les 8: De eerste week: oef!

- └ Je vindt de voornaamste informatie terug in een tekst. Je schrijft een gestructureerde samenvatting met een eigen inleiding.
- └ Je duidt sleutelwoorden aan en zoekt de betekenis van woorden op.
- └ Je verwoordt je gevoelens en verwachtingen bij het onderwerp van een tekst en stelt bijkomende vragen.

- 1 Lees de tekst in je taalboek op blz. 99 e.v. en maak een samenvatting.
Herlees eerst de taalweter op blz. 69 van je werkschrift.

Titel:

Inleiding:

Samenvatting :

2 a Verklaar de woorden aan de hand van de afbeelding.

locker: _____

U-key: _____

b Zoek de betekenis van het woord 'secundair' op. Noteer die.

Wat zou het woord betekenen als je het in verband brengt met 'school'?

In het woordenboek vind je het woord 'secundair' ook in deze context:

Dat is van secundair belang.

→ verklaring: *Dat is van ondergeschikt belang, dat is minder belangrijk.*

Kun je dat beweren van het secundair onderwijs?

☐ Ja ☐ Nee, omdat _____

Bedenk nu zelf een situatie waarin iets 'van secundair belang' kan zijn. Gebruik het woord in je voorbeeld.

c Wat is volgens jou een klassentitularis? (Meestal zeggen we 'klastitularis'.) Welke taken heeft hij of zij? Bespreek het met je buur en zoek het op. Je mag het internet gebruiken.

Een klastitularis is _____

Taken: _____

3 Welke leesstrategieën gebruikte je? Waarom die? Bespreek er twee.

Ik gebruikte leesstrategie _____, omdat _____

Ik gebruikte leesstrategie _____, omdat _____

4 a Welke gevoelens heb je na het lezen van de getuigenissen van de leerlingen uit het middelbaar.

b Welke verwachtingen heb jij bij de overstap naar het middelbaar?

c Wat vind jij ervan dat je in het middelbaar opnieuw de jongste en misschien ook kleinste zult zijn?

d Vind je het leuk dat je nu 'mevrouw' of 'meneer' moet zeggen in plaats van 'juf' of 'meester'?

Verwoord je gevoelens en verwachtingen in je groepje.

e Deze vragen wil ik nog stellen aan mijn juf of meester:
(Of mag ik nu ook al 'mevrouw' of 'meneer' zeggen?)

